

linisten vid det Kongel. Teaters orkester *Hans Sophus Simonsen* och k. kammarsångerskan *Catharine Elisabeth Ryssländer*. Efter att som frivillig ha deltagit i dansk-tyska kriget kom han i beröring med tonsättaren Henrik Rung, som uppmanade honom att ägna sig åt sången. Hösten 1864 kom han som elev till det Kongel. Teater, där han åtnjöt Rungs sångundervisning. Korsångare 1866. Den 4 nov. 1868 debuterade han som *Hans Heiling*. Först på nyåret 1870 fick han sin andra större roll, *Agamemnon* i »*Iphigenia i Aulis*». Snart nog blef han emellertid en af Danmarks mest uppburna sångare och utnämndes år 1874 till k. kammarsångare. Simonsen var sedan fast anställd vid det Kongelige Teater under hela sitt lif, däraf »kongeligt» (med statspension) från år 1885.

Vid sitt första gästspel i Stockholm, våren 1876, uppträdde han endast som *Wilhelm Tell*, andra gången, år 1891, som *Figaro* i »*Barberaren*», *Wilhelm Tell* och *Valentin* i »*Faust*». Af konung Oscar utnämndes han år 1895 till riddare af Vasas orden.

»Simonsen hade en förträfflig, utbildad baryton, fyllig och klangfull både i djup och höjd, hans framställning var naturlig och sann; det sympatiska lyckades honom bäst, men det lidelsefulla var ej heller utan karaktär och kraft».

Hans sista uppträdande ägde rum den 8 mars 1906 som *Lothario* i »*Mignon*». Efter ett par månaders sjukdom afled han den 25 maj 1906.

Ernst Gustaf Henrikson. *K. T:ne* 1 juli 1876—30 juni 1883. *K. Op.* 1 aug. 1890—30 juni 1898. *K. T.* 1 juli 1898—1903.

Född i Åtorp, Nysunds socken, i Värmland den 10 sept. 1849 (son af godsägaren *Olof Henrikson*; modern tillhörde en ansedd riksdagsmannasläkt *Andersson* i Västergötland). Efter slutade skolstudier i Örebro och Skara blef han år 1870 intagen som elev vid Kungl. Musikaliska Akademien och den 1 dec. 1873 vid de kungl. teaternes elevskola. Under sin treåriga elevtid fick han utföra *Leanders* parti i Gounods komiska opera »*Läkaren mot sin vilja*», *Spinker* i »*Muntra fruarna*» och *Daniel* i »*Alphyddan*». Från den 1 juli 1876 fast anställd vid operascenen kvarstod han där i sju år, hvarefter han tillträdde ett engagement i Kristiania vid ett operasällskap, som där bil-

dats af författarinnan fru Mattis Sundström och fru Olefine Moe, hvilket sällskap uppträdde på Tivoliteatern därstädes. Under de två år detta företag höll sig uppe fick han uppbara tenorhufvudpartierna i »Faust», »Carmen», »Mignon» m. fl. operor. År 1885 tog han anställning vid Fröbergiska operettsällskapet. Från den 1 aug. 1890 åter fästad vid Kungl. Operan kvarstod han där till sin död. Tenorpartierna af första ordningen lämpade sig mindre för Henriksons begåfning, som afgjordt låg åt det humoristiska, hvarför också hans egentliga fack var komikerns, och bland hans bästa framställningar af detta slag må nämnas *Aiglelet* i »Advokaten Pathelin», *Fredrik* i »Mignon», *Bebbo* i »Fra Diavolo», *Donathan* i »Nürnbergerdockan» samt framför allt hans ypperliga återgifvande af *Anders* i »Vermländingarne», af hvilken roll han gjorde en äkta värmländsk folktyp, framställd med så mycken varm känsla, att verkan af densamma blef rent af gripande. Under en repetition den 19 febr. 1903 träffad af hjärnblödning afled han samma dag.

Carl Anton Hallengren. *K. T:ne* 1 juli 1876—1877.

Född i Kristianstad den 11 sept. 1849 (son af underlöjtnanten *Adolf Fredrik Hallengren* och *Wilhelmina Svensson*). Efter aflagd studentexamen i Lund ägnade han sig först åt juridiska studier, hvilka han dock snart öfvergaf för att uteslutande ägna sig åt tonkonsten. Elev den 15 mars 1875, debuterade han på Kungl. Stora Teatern den 15 maj 1876 som *Max* i »Alphyddan» och den 29 maj s. å. som *Lothario* i »Mignon». Öfriga roller: *Mercutio* i »Romeo och Julia», *Latulipe* i »De begge grenadiererna», *Germont* i »Den vilseförda» och *Barden* i »Vikingarne». »Hans välljudande, omfångsrika och väl utbildade barytonröst, hans intelligent, musikaliska föredrag, ungdomligt manliga utseende och allvarliga flit voro egenskaper, som efter all sannolikhet med tiden skulle gjort honom till en prydnad för vår operascen». Död den 8 aug. 1877 under segling i närheten af Vaxholm.

Christine Nilsson sedan Fru Rouzeaud, därefter Grefvinna de Casa Miranda. *K. Sf. T.* 2 konserter, 12 och 19 aug. 1876; gästspel 25 aug.—2 sept. 1876, 3 ggr; 4—8 okt. 1881, 3 ggr.
Kungl. Teatrarne II. 6

Född den 20 aug. 1843 i ett litet torp i Väderslöf nära Växjö. Hennes föräldrar voro torparen *Jonas Nilsson* och hans hustru *Christina Månsdotter*. Bland sju syskon var hennes äldste bror, Carl, den som i barndomen föregick Christine med godt exempel. Han spelade fiol, och hon lärde själf spela på samma instrument när hon ej var äldre än åtta år. Hennes högsta önskan var dock att kunna skaffa sig en egen fiol. För att nå detta mål öppnade hon många landsvägsgrindar och mottog många grindslantar. När hon så slutligen fick sin egen fiol kände hennes glädje inga gränser. Åtföljd af sin moder gjorde hon många och ofta rätt långa fotresor, spelade och sjöng på gästgifvargårdarna samt här och där i byarna. Hon var fjorton år då modern i juni 1857 tog henne med till den stora sommarmarknaden i Ljungby. Här fick häradshöfding *Fredrik Tornerhjelm* höra henne, och han frapperades genast af hennes vackra röst, och öfverraskad af den ovanliga företeelsen, utverkade han af modern tillåtelse att skicka den unga flickan i pension. Och så kom hon till Halmstad, där hon sattes i pension, och fick till lärarinna i sång den äfven som porträttmålarinna kända friherrinnan *Adelaïde Leuhusen*, född *Valerius* (dotter af skalden *Johan David Valerius*). Det var genom denna lärarinns omsorgsfulla och skickliga ledning som den unga smålandsflickans rika anlag från början upparbetades för att sedan utbildas till det storartade konstnärskap som skulle göra *Christine Nilssons* namn känt och berömdt öfver hela världen. Hennes allra första uppträdande inför offentligheten ägde rum i början af år 1859 i Halmstad på en af friherrinnan *Leuhusen* föranstaltad soaré. Sedan vistades hon någon tid i Göteborg, där den unga eleven i grosshandlaren *Rudolf Koch* erhöi en upplyst och frikostig beskyddare, som aldrig tröttnade att under hennes lärotid understödja henne. Här uppträdde hon den 19 maj 1859 på en af pianisten *Sara Magnus* anordnad konsert. Samma år blef hon därstädes konfirmerad af domprosten *Wieselgren*.

Så kom hon, hösten 1859, till Stockholm, där hon genom friherrinnan *Leuhusens* bemedling anförtroddes åt *Franz Berwalds* ledning, och han lät henne uppträda i *De la Croix'* salong den 28 febr. 1860 på en soaré inför »de kungliga» och en fulltalig publik. Aftonbladet skref om detta hennes första

uppträdande: »Den till förmån för den sextonåriga sångerskan, svenska bondedottern Christine Nilsson, i går afton gifna soarén var besökt af ett så talrikt auditorium som De la Croix' salon kunde rymma, och den unga sångerskans särdeles goda röst och ovanligt musikaliska anlag, som redan nu väckt ett så lifligt intresse och som lofva mycket efter erhållen utveckling, rönte ett synnerligen uppmuntrande bifall från publikens sida. Drottningen, änkedrottning Desideria, hertigen och hertiginnan af Östergötland samt prinsessan Eugenie hedrade soarén med sin närvaro».

Efter ett års studier för Berwald fick hon hösten 1860 komma till Paris. Hon sjöng först någon tid för Masset, därefter för Wartel. Med brinnande ifver studerade hon nu i fyra års tid. »Den tafatta bondflickans framsteg i den dramatiska sångkonsten, i scenisk säkerhet och elegans voro ovanligt snabba. Inom kort hade hon nått den punkt där den öfverförfinade franska smaken vill ana konstnären, och på samma gång hennes modersmål förblef den hederliga smålandsdialekten, talade hon franska med en förvånansvärd parisaccent.» Den 27 okt. 1864 fick hon debutera å Théâtre Lyrique som *Violetta* i »La Traviata», och hon tog från första stunden pariserpubliken med storm. Bland publiken märktes kejsar Napoleon med gemål och en talrik svit. Efter denna debut följde ett treårigt engagemang vid Théâtre Lyrique, under hvilken tid hon dock äfven uppträdde i England, dels vid de stora religiösa musikfesterna, dels i gästroller å Her Majestys Theatre i London. Sedan hennes treårsengagemang vid Théâtre Lyrique utgått tog hon anställning vid Stora Operan i Paris med ett honorar af 6,000 francs i månaden. Å denna scen uppträdde hon första gången den 9 mars 1868 som *Ophelia* i Ambroise Thomas' opera »Hamlet», hvilken roll hon kreerade och där hon särskildt med den i fjärde akten inlagda »Näckens polska» väckte en oerhörd hänförelse. Bland hennes öfriga partier å denna scen må nämnas *Margareta* i »Faust», hvori hon firade en glänsande triumf, och *Alice* i »Robert».

År 1870 uppträdde hon å Drury-Lane-teatern i London för första gången i *Mignons* parti. Samma år företog hon en konsertturné till Amerika, dit ett lysande engagemang af den bekante impresarion Maurice Strakosch lockat henne. Åter-

kommen till Paris uppträdde hon änyo på Stora Operan och reste sedan öfver till London, där hon hvarje sommar förut regelbundet låtit höra sig sedan 1867. Här sammanvigdes hon den 27 juli 1872 med pariserbankiren *Auguste Rouzeaud*, son af en fransk köpman. Vigseln ägde rum under storartade högtidligheter i Westminster Abbey och bevestades af Englands högaristokrati. Detta äktenskap upplöstes genom makens död den 22 febr. 1882.

Det skulle blifva för vidlyftigt att här följa vår berömda landsmaninna på alla hennes triumftåg — från Paris till London, från London till Petersburg och Wien, där hon i synnerhet väckte uppmärksamhet med att på tyska språket återgifva Elsas parti i »Lohengrin» (hennes enda Wagnerparti), från Wien till Madrid, åter till Amerika (1882—83) och till Paris samt 1885 till Tyskland, då hon för första gången lät höra sig för Berlinpubliken.

Sitt hemland besökte hon för första gången sedan hon blifvit världsberömd storhet sommaren 1865, då besöket gällde hembygden. Hennes första göromål var att med det guld, hon redan då samlat, förskaffa sina föräldrar och anhöriga en ekonomisk sorgfri existens. Vid detta besök uppträdde hon icke offentligt. Hennes andra besök här inträffade i augusti 1876, då hon kom till Stockholm för att med Conrad Behrens som impresario börja en konsertresa genom Sverige. Hon stod då på höjdpunkten af sitt konstnärskap. Redan vid första konserten i Ladugårdslands kyrka den 10 aug. lade hon publiken för sina fötter; det blef en lika utvecklad *Christine Nilsson*-feber som på sin tid *Jenny Lind*-febern eller året förut *Trebelli*-febern varit. Efter hennes andra konsert, som ägde rum å Kungl. Stora Teatern två dagar senare, skulle biljetter säljas till de tre operaföreställningarna, vid hvilka hon skulle uppträda, och redan vid 3-tiden på eftermiddagen dagen före biljettförsäljningen bildades kö i Kungsträdgården nedanför Operahuset, och innan aftonen bestod denna kö af ett par hundra personer, som tåligt väntade hela natten till dess biljettluckan öppnades kl. 9 följande dags morgon. Slutligen kom den minnesvärda dagen, den 25 aug. 1876, då den stora sångerskan för första gången uppträdde på den svenska operascenen, som *Margareta* i »Faust». Frans Hed-

berg, som då var Stora Teaterns intendent, skref om detta hennes uppträdande i sin dagbok: »Christine Nilssons Margareta var den största framgång som vunnits på denna skådeplats sedan Jenny Linds dagar — oerhördt jubel, tretton inropningar, bifallet välförtjänt till minsta detalj». Tretton inropningar var verkligen någonting oerhördt på *den* tiden, innan ännu inropningsraseriet börjat urarta till ett rent gyckelspel med järnridådörrens öppnande ett par tre gånger som avslutning på på det hela. — Hennes andra uppträdande några dagar därefter som *Valentine* i »Hugenotterna» stadfästade ännu mera den hänfödda publiken i den öfvertygelsen, »att Christine Nilsson trots sin torparbörd fått snillets adelsbref till skänks redan vid födseln». Hennes tredje parti var *Mignon*, för hvilken skapelse hon likaledes skördade utomordentligt bifall. I oktober 1881 uppträdde hon änyo på vår operascen för att på inbjudan af Oscar II med sin talang illustrera de högtidligheter, som ägde rum vid kronprins Gustafs hemförande af sin unga brud. Hösten 1885 gjorde hon under Strakoschs impressarieskap en konsertturné genom Skandinavien. Från Norge drog hennes triumftåg öfver Göteborg till Stockholm, där hon hyllades om möjligt ännu mera än förut. På en konsert i London den 11 maj 1891 tog hon sitt offentliga afsked af musiklifvet.

Den 12 mars 1887 ingick Christine Nilsson i Paris nytt äktenskap med spanske understatssekreteraren *Don Angel-Ramon Maria Valeyo y Miranda*, grefve de Casa Miranda, och följde honom till Madrid; grefve de Casa Miranda afled i början af september 1902.

Christine Nilsson blef ledamot af Kungl. Musikaliska Akademien 1869 och innehar föröfrigt en mängd yttre utmärkelser. Af konung Oscar tilldelades hon medaljen »In sui memoriam» i briljanter och af konung Gustaf fick hon år 1911 »konungens större guldmedalj» att bäras i guldkedja om halsen. Dessutom är hon österrikisk kammarsångerska, »Officier de l'instruction publique», innehar »Orden für Kunst und Wissenschaft» i briljanter samt storkorset i briljanter af den spanska »Ordre de la bienfaisance», hvilken orden, instiftad af drottning Isabella II, nästan uteslutande bäres af furstliga personer.

Under de senare årtiondena har hon vistats dels i sitt hotell

i Paris, dels i sin furstligt inredda och på konstskatter rika villa »Chateau Valaya» i Mentone i södra Frankrike. Somrarna har hon sedan många år brukat tillbringa på sin egen dom Gårdsby nära Växjö och äfven under några månader på vintern de senare åren i Stockholm.

Lydia Johanna (kallad Jenny) Åkerlund. *K. T.:ne* 1 sept. 1876—30 juni 1877; *änyo* 1 sept. 1884—31maj 1885. *K. Dr. T.* 1 juli 1888—30 juni 1892.

Född i Stockholm den 27 sept. 1855. Elev den 1 juli 1872. Utförde endast mindre roller vid Kungl. Dramatiska Teatern. Var spelären 1881—83 anställd vid Södra Teatern, 1883—84 vid Svenska Teatern i Helsingfors och föröfrigt vid C. O. Lindmarks m. fl. teatersällskap.

Mathilda Elisabeth Emma Grabow sedan Grefvinna Taube. *K. St. T. konsert* 12 dec. 1876; *gästspel* 26 febr.—1 juni 1877; *fast anställning* 15 sept. 1877—30 april 1878 och 21 okt. 1878—30 juni 1879; *gästspel* 4 febr.—28 april 1880, 1 nov. 1880—20 maj 1881, 4 okt. 1881—4 juni 1882, 4 sept.—11 dec. 1882 och 12 dec. 1883—29 maj 1884; *fast anställning* 1 juli 1884—30 juni 1886; *gästspel* 10 nov.—9 dec. 1886 samt vid sista föreställningen i gamla operahuset den 30 nov. 1891.

Född i Stockholm den 23 maj 1852. Föräldrarna voro kammarmusikus *Ludvig Grabow* (fagottist i hofkapellet 1835—1872) och *Augusta Lovisa Winckler*. Elev den 1 juli 1865. I elevskolan, där hon kvarstod till den 30 juni 1871, synes hon dock ej hafva gjort stora framsteg; det var först under fru Stenhammars ledning, som hon började utveckla sig till någonting ovanligt, och redan hennes första debut på Kungl. Stora Teatern den 11 maj 1870 såsom *Bertha* i »Nürnbergerdockan» mottogs med stort bifall. Under spelåret 1870—1871, då hon fortfarande kvarstod vid elevskolan, utförde hon med mycken framgång *Pamina* i »Trollflöjten», *Anna* i »Friskyttan» och *Fiamma* i »Hin Ondes lärospån», hvarjämte hon äfven utförde *Barbarinas* lilla roll i »Figaros bröllop». Satt i tillfälle att år 1872 göra en resa till Paris, ägnade hon sig där åt allvarliga sångstudier under *Pauline Viardots* ledning, och frukten däraf blef en sångteknik, som kunde täfla med de allra förnämsta artisters, ej blott i Sverige, utan äfven utomlands. Resultatet af dessa grundliga studier blef att hon er-

höll anbud att sjunga på Stora Operan i Paris, där hon i maj 1876 fick kontrakt på treårigt engagemang. Hon uppträdde också på denna scen som *Drottningen* i »Hugenotterna», i hvilket parti hon dock ej hade tillfälle att väcka synnerligt uppseende. Icke dess mindre ville direktören vid italienska operan i Petersburg-Moskwa icke sakna hennes deltagande i en »opera-saison», öfver hvars prestationer Christine Nilsson, Adelina Patti, Zelia Trebelli m. fl. stora namn skulle sprida glans. Af Parisoperans direktör, Halanzier, tillköpte sig den ryske operachefen rättighet att få kontrahera med den unga sångerskan, och hon antog det ryska anbudet. Men innan detta engagemang skulle börja gjorde hon ett besök i sitt fädernesland, och här insjuknade hon, hvarigenom hennes uppträdande i Ryssland gick om intet. Efter sitt tillfrisknande uppträdde hon den 12 dec. 1876 vid en konsert på Kungl. Stora Teatern, då hon på det allra hjärtligaste välkomnades af en entusiastisk publik och hvarvid hon med Ophelias vansinnighetsaria i Thomas opera »Hamlet» väckte formlig sensation.

Under den därpå följande vårsäsongen var hon engagerad för ett tre månaders gästspel. Hennes första uppträdande ägde rum den 26 febr. 1877 som *Julia* i »Romeo och Julia», den roll, som sedermera alltjämt var hennes förnämsta, och i hvilken hon mottogs »med ett bifall som väl knappt sedan Jenny Linds och Christine Nilssons tid kommit någon svensk sångerska till del i hennes hemland». Därefter utförde hon under detta sitt första gästspel *Ingeborg* i Hallströms opera »Den bergtagna» och *Margaretha* i »Faust». Från hösten 1877 hade hon fast anställning vid operascenen i två år. Nästan hela året 1878 var hon emellertid af sjukdom hindrad att uppträda, men i februari 1879 återgaf hon *Mignon*, hvarmed hon firade en stor triumf. Hon tycktes nu ha för afsikt att öfvergifva operascenen, ty den 4 juni samma år hade hon en afskedsrecett, hvarvid hon uppträdde i sin glansroll *Julia*, men efter en resa till utlandet lät hon åter engagera sig för ett gästspel under våren 1880, då hon sjöng *Isabella* i »Robert», *Cherubin* i »Figaros bröllop», *Mignon* och *Aida*.

Under de följande två säsongerna uppträdde hon alltjämt som gäst, då hon bl. a. sjöng *Valentine* i »Hugenotterna»,

Violetta i »Den vilseförda», *Neméa* i »Konung för en dag», hvilken roll hon kreerade på svensk scen, *Gilda* i »Rigoletto», *Cora* i »Cora och Alonzo» vid operahusets hundraårsjubileum den 30 sept. 1882 samt *Adalgisa* i »Norma». För spelåren 1884—1886 tog hon fast anställning. Därpå följde ett kort gästspel under hösten 1886, hvarmed hon avslutade sin sceniska verksamhet; hennes sista uppträdande ägde rum den 9 dec. i »Romeo och Julia». Samma år den 14 dec. ingick hon äktenskap med dåvarande löjtnanten vid Svea Lifgarde, sedermera öfversten, grefve *Carl-Evert Taube* (född den 30 april 1854).

Ännu en gång skulle hon dock komma att uppträda på den scen, där hon firat så många triumfer, nämligen vid den sista föreställningen i gamla operahuset den 30 nov. 1891, då hon utförde *Ingeborgs* roll i »Den bergtagna».

Bland de roller, utom förut anförda, som Mathilda Grabow utförde på vår operascen, må nämnas *Leonora* i »Trubaduren», *Elsa* i »Lohengrin», *Rachel* i »Judinnan» och *Virginie* i »Paul och Virginie».

Till firandet af sitt tjugufemårsjubileum gaf hon en konsert i Kungl. Musikaliska Akademien den 14 maj 1895, då hon blef entusiastiskt hyllad, och hvarvid bl. a. till henne öfverlämnades en lagerkrans af silfver, skänkt af beundrare och beundrarinnor.

Mathilda Grabow utnämndes 1886 till hofsångerska, och 1894 erhöi hon den sällsynta utmärkelsen af »Litteris et artibus» i briljanter; till ledamot af Kungl. Musikaliska Akademien invaldes hon 1895.

Nils Edvard Personne. *K. T.*ne 1 juli 1877—30 juni 1888. *K. Dr. T.* 1 juli 1888—30 juni 1898. *Dr. T.* (intendent och skådespelare) 1 juli 1898—30 juni 1904. *Nya K. Dr. T.* från 1 juli 1907.

Född i Stockholm den 15 jan. 1850 (föräldrarna voro sidenkramhandlaren *Nils Edvard Personne* och *Christina Elisabeth Wahlberg*). Efter att hafva genomgått Stockholms gymnasium inskrefs han som student i Uppsala 1869. Han aflade ganska snart jur. filos. preliminärexamen och blef därefter inskrifven i juridiska fakulteten. Redan tidigt blef han en af sin nations och hela studentkårens populäraste medlemmar, och snart kom han att inom studentlifvet intaga en mycket framstående plats,

i det han samlade omkring sig en stor mängd vänner, bland hvilka han gjorde sig känd som en kvick ordlekare, en vitsig och slagfärdig kämpe i alla torneringar, där en rask tunga och en snabb tanke afgöra segern. Men hvad som gjorde hans namn känt i ännu vidare kretsar, var den sceniska begåfning, hvarpå han vid flere tillfällen gaf prof då han medverkade vid de s. k. »studentspexen» på Stockholms nationssal. Sommarens 1874 deltog han i den teaterfärd genom landet som Uppsalastudenterna gjorde till förmån för studentkårens byggnadsfond, hvarvid han, den 13 och 14 juni nämnda år, kom att för första gången uppträda inför Stockholmspubliken på Mindre (Hammerska) Teatern, i *Fadinards* roll i lustspelet »Herr Fadinards bröllop» af Labiche. Detta uppträdande torde ha varit afgörande för hans framtid. Oscar Wijkander, som då var de kungliga teaternes sekreterare, uppmanade honom lifligt att ägna sig åt scenen. Under två år fortsatte han emellertid med ifver sina juridiska studier och aflade under tiden flera tentamina. Efter upprepade framställningar från kungliga teaterdirektionens sida, beslöt han sig för att välja den sceniska banan och debuterade på Kungl. Dramatiska Teatern den 20 nov. 1876 som *Robert Savary* i »Herr Perrichons resa». Efter ytterligare två debutroller, *Etienne Régis* i 2-aktskomedien »En fru, som gifter bort sina vänner», hvilken gafs första gången den 13 jan. 1877, och *Löjtnant Stålhjelm* i Augusta Braunerhjelm's 3-aktskomedi »Hvem?», gifven första gången den 22 maj 1877, erhöll han anställning vid de kungliga teaterne från den 1 juli samma år. Sedan dess har han oafbrutet varit fästad vid den kungliga teaterinstitutionen, med undantag af spelåren 1904—1907.

Då Personne började sin sceniska bana hade han emellertid föregåtts af ryktet såsom den ypperlige skådespelare han ansetts vara på nationsteatern i Uppsala och vid studentspektaklen på Uppsala teater. Härigenom fick man redan vid hans första uppträdanden vissa anspråk på hans sceniska konstnärskap, men ännu var det mycket som brast i den sceniska tekniken, och han hade icke så få svårigheter att öfvervinna i början af sin teaterbana. Men tack vare sin intelligens samt ett strängt, af god själfkritik understödt arbete, lyckades han småningom bortarbeta de fel som ännu vidlåde hans spel

sedan Uppsalatiden, och han blef snart en mycket använd och synnerligen omtyckt skådespelare, som räknades till den kungliga scenens mera framstående yngre förmågor inom komedien. Efter hand kommo äfven allvarligare roller på hans lott, och som karaktärsskådespelare skapade han sig slutligen ett namn som en scenisk konstnär af hög rang. Under de mer än fyrtio år han verkat vid scenen har han utfört omkring 400 större och mindre roller. Bland dem i hvilka han gjort sig mest bemärkt kunna antecknas: *Henri Duval* i »Duvals skilsmessa», som torde höra till det mest uppslupna på farsens område han åstadkommit, *Malvolio* i »Trettondagsafton», »en rangprestation tillhörande det bästa af nutida skådespelarekonst», *Arv* i »Henrik och Pernille», *Figaro* i Beaumarchais' »Barberaren i Sevilla», titelrollen i »Revisorn», *Grefve Arcieri* i »Stulena lycka», *Scapin* i »Scapins skälmstycken», *Narren* i »Kung Lear» (vid Rossis gästspel 1885), *Don Cesar de Bazano* i »Ruy Blas», *Byråchefen* i »Kronans kaka», en dräplig figur, för hvilken den yttre apparitionen af ett gammalt känt Stockholmsoriginal hade fått tjäna som förebild, *Lefebvre* i »Madame Sans-Gêne», *Bydomaren Adam* i »Den sönderslagna krukan», *Gubben Winkler* i »Guld och gröna skogar», *Straforel* i »Romantik», titelrollen i »Rabagas», *Mascarille* i »De löjliga preciöserna», en verklig mönsterprestation, *Grefve Skytt* i »Gurli», *Narren* i »Kung Kristian II», *Läroverksadjunkten Möller* i »Första fiolen», *Cyrano De Bergerac*, den roll som med skäl kan räknas till hans mest betydande och för hvilken han fick det varmaste erkännande, *Snickare Engstrand* i »Gengångare», en af hans yppersta och mest uppmärksammade skapelser, *Ramon* i »Omöjligast af allt», *Benedict* i »Mycket väsen för ingenting», *Dusterer* i »Samvetets mask», *Sir Ralph Bloomfield Bonington* i »Doktors dilemma», den londonske försupne droskkusken *Alfred Doolittle* i »Pygmalion», »en prestation af allra första rang», samt slutligen hans *Orgon* i »Tartuffe», som var »mönstergill i alla afseenden och spelades i ett strålade godt humör med en rikedom af dräpliga detaljer».

Men det är icke blott som skådespelare Nils Personne verkat — äfven som regissör, som lärare och som öfversättare har han gjort en stor insats på den dramatiska konstens område. Spelåren 1885—1892 fungerade han som regissör vid den dra-

matiska scenen, och under dessa år iscensatte han på ett högst förtjänstfullt sätt ett sjuttioal stycken. Under spelåren 1890—1898 var han föreståndare för Dramatiska Teaterns elevskola och sedan 1910 har han varit lärare där, en befattning som han äfven under flera år innehade vid Musikkonservatoriets operaskola. Han har äfven haft tid öfrigt att verkställa en hel del öfversättningar för scenen, bl. a. Lessings »Emilia Gallotti», Schillers »Kabal och kärlek», Henrik von Kleists »Den sönderslagna krukan» (där han själf spelade bydomaren Adams roll, af hvilken han gjorde en synnerligen karakteristisk typ). Alfred de Mussets »Mariannes nycker» och Lope de Vegas »Omöjligast af allt».

Personne har för öfrigt — utom sina öfversättningar — idkat en särdeles omfattande själfständig vitter verksamhet, särskildt på det teaterhistoriska området. Sälunda har han bland annat under åren 1913—1916 utgifvit ett större teaterhistoriskt verk i fyra delar, »Svenska teatern», omfattande tiden från och med Gustaf III till år 1827. Han har vidare skrivit sonetter och småstycken i vittra samlingar samt bidragit med uppsatser i Nordisk Familjebok, i kalendrar och tidskrifter. Han har slutligen äfven varit en mycket uppskattad teaterhistorisk föreläsare.

Spelåren 1888—1891 var Nils Personne — jämte Gustaf Fredrikson och Ferdinand Thegerström — medlem af styrelsen för den association, som då ledde Kungl. Dramatiska Teatern. Några år senare blef han, från den 1 juli 1898 intendent och chef för teaterns association, på hvilken post han kvarstod till den 1 juli 1904. Under denna period framförde han ett femtioal svenska originalpjäser, af hvilka de flesta voro nyheter.

Under 1880-talet deltog han i samt ledde ett flertal turnéer och gästspel med Kungl. Dramatiska Teaterns artister. Dessa turnéer besökte icke blott olika delar af Sverige, utan utsträcktes ibland äfven till de danska och norska städerna. Bland annat deltog han under juni 1890 i en turné till Göteborg och Kristiania tillsammans med Gustaf Fredrikson, Thecla Åhländer m. fl. af Kungl. Dramatiska Teaterns artister jämte fru Betty Hennings och Olaf Poulsen som gäster. Hösten 1901 deltog han i den gästspelsturné som fru Betty Hennings företog till Berlin, där »Ett dockhem» uppfördes på Residenz-

theater. Personne spelade då *Doktor Rank* på svenska språket och fick ett mycket vackert erkännande af den tyska kritiken.

Under de tre spelår, 1904—1907, som Personne var frånvarande från Dramatiska Teatern, uppträdde han vid Albert Ranfts sällskap, första året som gäst på Svenska Teatern och på Stora Teatern i Göteborg, de båda senare åren som fast engagerad vid Svenska Teatern. Under dessa år utförde han bl. a. *Figaros* roll i Beaumarchais' »*Figaros bröllop*» — en prestation betecknad som »ett verkligt, ända in i minsta detalj utarbetadt konstverk».

Nils Personne har lifligt tagits i anspråk för olika sammanlutningar inom teatern. Åren 1885—1891 var han styrelseledamot i den af Pierre Deland stiftade Dramatiska och musikaliska artisternas pensionsförening, 1888—1891 i Kungl. Teatrarnes pensionsinrättning, sedan 1889 i Artisternas och litteratörernas pensionsförening och sedan 1898 medlem af nämnden för Sceniska artisternas understödsfond. Då Sveriges Teaterhistoriska Samfund i maj 1912 bildades var Personne en bland stiftarne och från början ledamot i detta samfunds styrelse. År 1913 valdes han till hedersledamot i Svenska Teaterförbundet och år 1917 åtog han sig ordförandeskapet i detsamma.

För konststudier har Personne gjort åtskilliga resor, bl. a. till Paris, Belgien, Holland och Tyskland.

Vid Kungl. Dramatiska Teaterns 50-årsfest den 1 nov. 1892 blef Personne dekorerad med medaljen »*Litteris et artibus*», den 1 dec. 1896 utnämndes han till riddare af Vasaorden och den 6 juni 1912 till riddare af Nordstjärneorden. — Gift i Stockholm den 2 april 1905 med skådespelerskan *Amanda Janson*.

Sigrid Sofia Matilda Elisabet von Essen sedan fru **Strindberg**.
K. T:ne 1 juli 1877—30 juni 1881.

Född i Stockholm den 17 aug. 1850 (föräldrarna voro finska stabskaptenen, friherre *Carl Reinhold von Essen* och *Elisabeth Charlotta Indebetou*). Debuterade på Kungl. Dramatiska teatern den 27 jan. 1877 som *Camille* i »*En teaterpjäs*» och den 13 april 1877 i titelrollen i »*Jane Eyre*», hvarefter hon från och med följande spelår erhöi fast anställning. Bland hennes

roller vid Kungl. Dramatiska Teatern må äfven nämnas *Margareta* i »Gillets hemlighet». Efter sin afgång från den kungliga scenen öfvergick hon till Nya Teatern (Josephson och Holmquist) där hon bl. a. utförde titelrollen i August Strindbergs »Herr Bengts hustru». Hon afgick dock snart från denna teater och lämnade scenen. Hon var aldrig någon framstående skådespelerska, men hennes spel utmärkte sig dock för en intelligent uppfattning. Under sina senare år var hon bosatt i Helsingfors, där hon afled den 21 april 1912. — Hon var gift två gånger: första gången år 1872 med d. v. kaptenen vid Svea Lifgarde, friherre *Carl Gustaf Wrangel*, men skild 1876; andra gången den 30 dec. 1877 med skriftställaren *August Strindberg*, i dennes första äktenskap, men skild efter några år.

Bernhardina Niehoff sedan fru *Edling*. *K. T:ne* 1 juli 1877—30 juni 1888. *K. Op.* 1 aug. 1888—30 juni 1892; 14 nov. *gästspel* 26 sept. 1892—17 maj 1893, 9 ggr.

Född i Kristinestad den 14 nov. 1854 (dotter af musikfanjunkaren *Chr. Niehoff*). Då hon endast var några år gammal flyttade hennes föräldrar till Ystad, och där visades hon till sitt adertonde år. 1872 antogs hon som elev vid musikkonservatoriet, där *Julius Günther* blef hennes lärare och snart nog riktade hon uppmärksamheten på sig genom sitt uppträdande å de årliga elevuppvisningarna. Hon lämnade konservatoriet vårterminen 1876, debuterade första gången på Kungl. Stora Teatern den 2 juni s. å. som *Adina* i »Kärleksdrycken», och väckte genast uppseende genom sin friska, redan af naturen böjliga stämma. »Det låg öfver hela den lilla sångerskans personlighet någonting friskt, naturligt och omedelbart, som genast intog till hennes fördel». Hennes andra debut ägde rum den 14 febr. 1877 som *Alice* i »Robert». Efter den tredje debuten, den 4 maj s. å., som *Pamina* i »Trollflöjten» erhöll hon fast anställning vid operascenen. »Det fanns hos henne en motsättning mellan den lilla figuren och den stora rösten, mellan hennes dramatiska begåfning och hennes röstbegåfning. Den förra hänvisade henne till opera-comique'n, den senare till opera-serian. Opera-comique'n blef den segrande och det var där hon skördade sina första lagrar. För hennes begåfning lämpade sig särskildt uppgifter

med naivt, okonstladt, skälmskt skaplynne; där fick hon vara sig själf, och hon återgaf också dessa uppgifter enkelt och sant. Dit kunna räknas sådana roller som *Anna* i »Friskyttan», *Fru Ström* i »Muntra fruarna i Windsor», *Susanna* i »Figaros bröllop», *Zerlina* i »Don Juan» och »Fra Diavolo», *Fatima* i »Oberon» (där hon äfven utförde *Pucks* parti), *Zelida* i »Konung för en dag», *Rosina* i »Barberaren i Sevilla», *Thérèse* i »Guldkorset», *Zephyrine* i »Diamantkorset», *Berta* i »Nürnbergerdockan» m. fl.» (H. Victorin, Nya Dagl. Allehanda 1 juni 1892.) Utom ofvannämnda roller är det emellertid tre, som isynnerhet äro fästade vid hennes konstnärsnamn: *Mignon*, *Carmen* och *Amneris* i »Aida». Mignons parti låg förträffligt för hennes stämma med den djupa klangfärgen och de fylliga mellantornerna, och hennes personlighet passade utmärkt för det öfvergifvna, försummade barnet, »som hvarken är gosse, flicka eller kvinna, utan blott Mignon». Hennes *Carmen* hade uttryck både för det vilda trotsset och den kattlika smeksamheten hos denna listiga, varmbloediga spanjorska, och med denna roll, som hon öfvertog efter fru Olefine Moe-Torssell redan vid operans sjette föreställning den 29 april 1878, tog hon ett stort steg framåt. Som *Amneris*, den egyptiska konungadottern i Verdis »Aida», hvilken roll hon kreerade vid denna operas första uppförande i Stockholm den 16 febr. 1880, »ädagalade hon en kraft och en energi i både sång och spel, som kom åskådaren att helt och hållet förgäta hennes kroppsliga otillräcklighet i det mycket fordrande partiet». På höjden af sitt konstnärskap lämnade hon scenen vid ännu icke fyllda 38 år. Hon hade sin afskedsrecett den 30 maj 1892, då hon uppträdde som *Carmen*. Hon invaldes till ledamot af Kungl. Musikaliska Akademien år 1885 och erhöi medaljen »Litteris et artibus» 1890. Efter sin afgang från scenen flyttade hon till Uppsala, men återvände till Stockholm redan året därpå och ägnade sig åt sångundervisning. — Gift i Stockholm den 9 juli 1883 med civilingenjören *Gunnar Edling* (död den 12 jan. 1897).

Thecla Ottilia Åhlander. K. T:ne 1 juli 1877—30 juni 1888. K. Dr. T. 1 juli 1888—30 juni 1898. Dr. T. 1 juli 1898—30 juni 1907. Nya K. Dr. T. från 1 juli 1907.

Född i Norrköping den 3 juni 1855 (föräldrarna voro byggmästaren *Anders Petter Ahlander* och *Johanna Räckström*). Hon antogs till elev vid Kungl. Teatrarnes elevskola den 1 juli 1874, där hon i fru Betty Almlöf erhöll den yppersta lärarinna. Reden den 10 sept. samma år fick hon uppträda på Kungl. Dramatiska Teatern som *Asta* i »Ett namn», där öfriga medverkande voro bl. a. fru Helfrid Kinmansson, Zelma Lindqvist, Gustaf Fredrikson och Svante Hedin. Till en början fick hon mest spela kammarjungfrur och dylika roller, men det dröjde ej länge innan hon kom in i den genre, som hon eftertraktade, nämligen *äldre* fruntimmersroller, och detta redan många år innan hon uppnått den ålder då en skådespelerska i allmänhet plägar vilja ägna sig åt detta rollfack — hon har varit, säger en hennes biograf, »en af de få i alla tider som i full ungdomsblomstring haft mod att på scenen offra de fördelar som denna blomstringstid skänker skådespelerskan och utrusta sig med ålderdomens kännetecken, göra sig gammal, ful och ofta motbjudande i sitt yttre för att skapa en karaktär, som ofta kan vara af stor verkan».

Också insåg man från början att hon borde bli den som en gång skulle ersätta Betty Almlöf, och i den riktningen leddes snart hennes sceniska bana. Visserligen dröjde det åtskilliga år innan de *större* rollerna annat än helt sparsamt kommo på hennes lott, men sedan fru Almlöf år 1882 aflidit och fruarna Helfrid Kinmansson och Tammelin fem år därefter afgått från scenen, blef Thecla Ahlander teaterns främsta, att ej säga enda representant, i de äldre komiska rollerna på fruntimmerssidan.

Bland hennes tidigare uppgifter må nämnas *Fru Ström* i »Blommor i drifbänk», *Georgette* i »Fruentimmersskolan», *Markisinnan Montefiore* i »Don Cesar de Bazano» och *Celeste* i »Från Amerika». Efter fru Betty Almlöf fick hon öfvertaga den pratsamma och slagfärdiga *Dorine* i »Tartuffe», den afundsjuka och giriga *Fru Clementine* i »Onkelns testamente», den litet bullrande, men hjärtegodas *Fru Monika* i »Evas systrar», *Fru Mörk* i »Sparlakanslexor», *Belise* i »Lärddt folk i stubb» m. fl. af sin forna lärarinnas roller, och efter fru Helfrid Kinmansson fick hon bl. a. göra den älskliga gamla *Tant Malla* i Frans Hedbergs »Mellan bjudningarna». En af Thecla Ahlan-

ders bästa skapelser var onekligen *Madam Rask* i Alfhild Agrells treaktsskådespel »Ensam», där hon gaf en lika sann som gripande framställning af den simpla gamla hjälphustrun. Hon har spelat så vidt skilda roller som pigan *Ane* i »Geografi och kärlek» och *Hertiginnan de Réville* i »Sällskap där man har tråkigt», *Fröken Holst* i »Sista hvarfvat» och *Madam Olsen* i »Lynggaard & Co», den gamla bajadären *Fru Bonivard* i »Duvals skilsmässa», något af det mest uppslupna hon någonsin presterat, och den mäterligt framställda *Madam Heinecke* i »Ära», som konstnärinnan själf betecknar som en af sina favoritroller. Föröfrigt kunna följande roller inom lustspels- och komedigenren anföras: *Fru Kaurova* i »Arfskiftet», *Fru Sicorro* i »Sicorros inackorderingar», en ypperlig scenisk skapelse, *Opportune* i »Fregattkaptenen», *Lotta* i »Lilla professorskan», *Mamsell Rosenase* i »Rika morbror», *Fru Kastanie d. ä.* i »Magister Bläckstadius», *Fru Hedda Fox* i »Herr Dardanell och hans upptåg på landet», *Fröken Skate* i »Kärlekens komedi», *Nille* i »Erasmus Montanus», *Fru Sara Levin* i »Innanför murarna» och *Lotten von Wolff* i »Ett ungarls hem». Bland hennes mera allvarliga uppgifter intager *Mor Fadette* i »Syrsan» en bemärkt plats, liksom äfven *Etatsrådinnan* i »En skandal».

Genom rik naturlig begåfning och en genom grundliga studier förvärfvad bildning jämte ett träget och samvetsgrannt arbete har fröken Åhlander nu under flera årtionden intagit en rangplats vid den kungliga dramatiska scenen, och de många vidt skilda roller, som hon under sin långa teaterbana utfört, visa tillfullo omfattningen af hennes konstnärskap. »Hon gör ett lika trovärdigt intryck då hon visar sig i gestalt af en gammal hedersgumma, hjärtegod och rättfram, som då hon uppträder som den elaka intriganten, den löjliga gamla fjollan eller den outrötteliga skvallerbyttan, som ej menar något ondt, men ej kan hålla munnen stilla. Till omväxling har hon gifvit den kallt öfverlägsna världsdamen — etatsrådinnan i »En skandal» — och den mycket gamla damen, hvilens åsikter och fördomar en gång för alla växt fast i hennes hufvud och aldrig skola rubbas en tum — mormodern i fru Leffler-Cajanellos »Familjelycka», en af fröken Åhlanders mest illusoriska bilder ur det lefvande lifvet.» (Georg Nordensvan.)

Fröken Åhlander har under en följd af år varit en utmärkt

lärarinna för Dramatiska Teaterns elever. Under de år som Dramatiska Teatern var utarrenderad till en association var hon själskrifven medlem af densamma. Hon har företagit upprepade studieresor till Köpenhamn, Paris, Berlin, Dresden, Wien m. fl. större städer.

Af konung Oscar tilldelades hon den 1 dec. 1891 medaljen »Litteris et artibus».

Ernst Waldemar Brander. *K. T:ne* 1 juli 1877—30 juni 1882.

Född i Stockholm den 15 febr. 1856 (son af revisionskommisariern i kammarrätten *Johan Brander*). Elev den 1 juli 1874. Han var till det yttre begåfvad med en ståtlig figur, ett uttrycksfullt ansikte med manliga drag och en kraftig stämma, hvilka förmåner gjorde honom själskrifven inom det högre skådespelet. Bland de roller som han under sin anställning vid Kungl. Teatrarne utförde må nämnas: *Tristan* i »Kung Renés dotter», *Cassio* i »Othello», *Härved Boson* i »Bröllopet på Ulfåsa», *Octavius Cæsar* i »Antonius och Cleopatra», *Lorenzo* i »Köpmannen i Venedig» och *Theseus* i »En midsommarnattsdröm».

Sedan han lämnat de kungliga teatrarne tog han anställning vid Svenska Teatern i Helsingfors, vid hvilken scen han kvarstod till i januari 1891, hvarefter han blef reseinspektör för ett tyskt försäkringsbolag. Hans afgang från scenen då han ännu var i sin kraftigaste ålder var föranledd af ett uppträde mellan honom och Helsingforsteaterns d. v. sceniske styresman, Harald Molander, hvilket gaf anledning till att den stolte och karaktärsfaste skådespelaren föredrog att afgå framför att göra sin förman en ursäkt.

År 1885 gifte han sig med den vid Helsingforsteatern mycket uppburna skådespelerskan *Ida Reis*. Detta äktenskap, som var särdeles lyckligt, upplöstes genom mannens död den 17 jan. 1894, då han beröfvade sig själf lifvet med ett revolverskott. Motivet härtill trodde man möjligen kunde ställas i samband med att han stundtals hade känt sig nedtryckt af att ha kommit in på en annan bana än den han från början ägnat sig åt, och att han behöft lämna den verksamhet hvilken han ansåg vara sin lifsuppgift.

Zulamith Maria Wellander, sedan Fru Svaneskog. *K. T:ne* 1 juli 1877—30 juni 1879; *gästspel* 18 mars—7 juni 1885; *fast anställning* 1 juli 1885—30 juni 1887; *K. Op. gästspel*: 26 nov. 1888—18 mars 1889, 8 ggr (endast en roll: *Ortrud* i »Lohengrin»).

Född i Hernösand den 2 april 1857. Elev vid Kungl. Teaterns elevskola 1873—1877 och vid musikkonservatoriet 1876—1879. Efter sin anställning vid Kungl. Teatrarne studerade hon för Lilli Lehmann och madame Mathilde Marchesi under åren 1879—1882. Spelåret 1883—1884 hade hon engagement vid Augsburgs Stadt-Theater och uppträdde för öfrigt på Berlins, Cassels och Köpenhamns operascener. Bland hennes roller må nämnas: *Bergadrottningen* i »Den bergtagna», *Hedvig* i »Wilhelm Tell», *Martha* i »Faust» och *Ortrud* i »Lohengrin». Sedan hon lämnat scenen var hon sånglärarinna i Stockholm. — Gift å grosshandlaren Johan Bäckströms egendom Steninge den 8 juli 1891 med praktiserande läkaren i Stockholm, med. licentiaten *Carl Ulrik Jansson Svaneskog* (född 1849, död den 30 april 1901).

Eva Kristina Söderman, född Bergholm. *K. T:ne* 1 sept. 1877—30 juni 1883.

Född 1836 (dotter af grosshandlaren i Stockholm *Abraham Bergholm* och hans maka, född *von Fluhr*). Spelåren 1857—1860 anställd hos Edvard Stjernström vid Mindre Teatern blef hon 1860 gift med dåvarande kapellmästaren vid nämnda teater *August Söderman*, den frejdade tonsättaren. Då hon gifte sig lämnade hon scenen, vid hvilken hon åter inträdde året efter mannens år 1876 timade död. Hon afled i Stockholm den 1 febr. 1901.

Carl Eric Adam Zachrison. *K. T:ne* 15 sept. 1877—30 juni 1878.

Född i Vänersborg den 27 mars 1850 (föräldrarna voro räntmästaren *Johan Adam Zachrison* och *Christina Elisabet Richert*). Efter slutade skolstudier vid Vänersborgs läroverk idkade han privata studier för scenen, bl. a. i deklamation för fru Berta Tammelin, hvarefter han debuterade på Kungl. Stora Teatern den 26 april 1877 som *Härved Boson* i »Bröllopet på Ulfåsa» och därefter på Kungl. Dramatiska Teatern den 26 maj s. å.

som *Benedict* i »Mycket väsen för ingenting» och den 17 sept. som *Robin* i »Hin Ondes memoires». Efter dessa debuter erhöill han anställning vid de kungliga teatrarne, där han dock ej stannade mer än ett spelår. Hans roller vid dessa scener voro, utom ofvan nämnda, bl. a. *Carl VII* i »Orleanska Jungfrun» och *Lysander* i »En midsommarnattsdröm». Spelåret 1878—1879 hade han anställning vid Svenska Teatern i Helsingfors och därefter i fyra år under olika styresmän vid Stora Teatern i Göteborg, vid Mindre Teatern i Göteborg 1885—1886 och vid William Engelbrechts sällskap 1887—1888. Där efter företog han åtskilliga resor till olika länder, bl. a. (1889) till Spanien och därifrån till Marocko; vintern 1889—1890 vistades han i Paris, och sedan han våren 1890 återkommit till Sverige uppträdde han på Stora Teatern i Göteborg tillsammans med fru Gurli Ulff (äfvén hon då hemkommen från Paris) i Daudets skådespel »Kampen för tillvaron». Efter ett ettårigt engagement hos Victor Holmquist vid Svenska Teatern i Stockholm spelåret 1890—1891, var han sedan borta från scenen i flere år, hvarunder han bl. a. hade ett »Institut for svensk Sygegymnastik og Massage» i Köpenhamn. Från hösten 1896 tog han anställning vid Hjalmar Selanders sällskap, var därefter bunden vid Hugo Rönnblads m. fl. af de bättre resande sällskapen, alltid högt skattad som komiker och karaktärsskådespelare. »Eric Zachrisson var säkerligen den svenska landsortens populäraste skådespelare, och tvifvelsutän var han också dess främste», skref en minnestecknare vid hans död. »Hans sceniska begåfning liksom hans begåfning i allmänhet var af ett mindre vanligt slag. Originalitet, fyndighet och blick för det mänskligt karakteristiska voro de egenskaper han i eminent grad besatt och som jämte hans stora älskvardhet och humor gjorde hans konst uppskattad och hans person afhållen, hvart han än kom. Under sin trettioåriga teaterbana utförde han roller af alla upptänkliga kategorier, alltid med träffsäker och direkt ur lifvet hämtad erfarenhet. Han var en utmärkt karaktärsskådespelare, men en nästan ännu briljantare farsör». Bland hans roller må anföras följande: *Ludvig XI* i »Ludvig XI vid godt lynne», *Favrolle* i »Dora», *Eric XIII* i »Engelbrekt och hans dalkarlar», *Coquardier* i »Durand och Durand», *Robert Savary* i »Herr Perrichons resa»,

Henrik Darnley i »Maria Stuart i Skotland» och *Placide* i »De båda döfve». Han var för öfrigt en framstående regissör, hvarjämte han äfven verkade som öfversättare för scenen. Sälunda öfversatte han bl. a. Echegarays »Galeotto» och Ibsens »Rosmersholm». Efter ett flerårigt hjärtlidande afled han i Bad Nauheim den 29 maj 1911.

Johanne Regine Juell, född Elwig. *K. St. T. gästspel* 18 sept.—1 okt. 1877, 5 ggr.

Född i Bergen den 17 okt. 1848. Uppträdde redan som sextonårig på teatern i Bergen och kom 1866 till Kristiania, där hon anställdes vid den då nybildade Folkteatern, men blef samma år engagerad vid Kristiania Teater, hvilken hon sedan alltjämt tillhörde till sin död, och bland hvars mest framstående skådespelerskor hon räknades. Hennes repertoar vid nämnda scen var synnerligen omfattande. Hon spelade med såväl i den nyare franska komedien som i det stora skådespelet. Vid sitt gästuppträdande i Stockholm lyckades hon dock icke att vinna fullt erkännande vare sig af publik eller kritik. Minst lyckades hon i sin första roll, *Sigrid den fagra* i »Bröllopet på Ulfåsa», som hon utförde endast en gång. Vid ett annonseradt andra uppträdande hade rollen, »i anseende till fru Juells sjukdom», öfvertagits af dess ordinarie framställarinna, Elise Hwasser. Hon uppträdde sedan som *Johanna* i »Orleanska jungfrun», hvilken roll hon utförde två gånger.

Fru Juell var gift två gånger, först med skådespelaren vid Kristiania Teater *Mathias Juell* (född 1835, död 1894); i detta äktenskap föddes dottern *Johanne*, sedermera känd som den utmärkta skådespelerskan fru *Dybwad*. Sitt andra äktenskap ingick hon i Sverige: hon vigdes nämligen i Hagakyrkan i Göteborg den 23 okt. 1881 med skådespelaren vid Kristiania Teater *Arnoldus Reimers*. Redan året därpå afled hon helt oväntadt och plötsligt den 29 april 1882.

Thorvald Amund Lammers. *K. St. T. gästspel* 21 sept.—14 nov. 1877, 5 ggr.

Född i Modum i Norge den 15 jan. 1841. Blef student 1858 och juris kandidat 1865; lämnade Kristiania 1866 och

var praktiserande jurist i tre år. Redan i ungdomen hade han fått god musikalisk undervisning, hade sedan ifrigt deltagit i studentsången och äfven som jurist flitigt sysslat med sång och musik. I sept. 1870 lämnade han Norge och for till Stockholm, där han under tio månader uppehöll sig och tog sångsundervisning för Fritz Arlberg. Sedermera utbildade han sin röst under Achille Corsi och Lamperti i Milano och uppträdde samtidigt på italienska operascener. Sommaren 1874 återvände han till sitt fädernesland och tog engagement vid den då af Ludvig Josephson nyupprättade operaafdelningen vid Kristiania Teater. Sedan detta företag upphört begaf han sig på hösten 1877 till Stockholm, där han under två månader uppträdde som *Leporello* i »Don Juan», som *Plumkett* i »Martha» och som *Wilhelm Tell*. »Han visade sig vara en ganska god skådespelare med en duktig stämma, som likväl saknade den konstnärliga utbildning, hvilken hade kunnat göra honom till en vinst för vår lyriska scen». Under de båda följande åren sjöng han med framgång i London och Leipzig och därefter på konserter såväl hemma som i utlandet. Han har sedermera utvecklats en betydelsefull verksamhet som sånglärare i sitt hemland.

Carl Hugo Bernhard Grevillius. K. Dr. T. debut 19 nov. o. 4 dec. 1877, 2 ggr.

Född i Göteborg den 31 jan. 1845. (Föräldrarna voro d. v. domkyrkokateketen därstädes, s. m. kontraktsprosten och kyrkoherden i Norrköping *Johan August Grevillius*, känd icke blott som en förträfflig predikant och vältalare, utan äfven som en utmärkt sångare, och hans maka, *Alfhild Ejserman*, bemärkt såsom en mycket framstående pianist.) Han idkade först omfattande studier i moderna språk i Uppsala och var i det närmaste färdig med sin grad, då han plötsligt afbröt sin akademiska bana, för att låta det stora intresset för musiken taga ut sin rätt, ett intresse som redan i bandomen blifvit väckt i det musikaliska hemmet. Han begaf sig då till utlandet och studerade musik, hufvudsakligast piano för berömda lärare i Brüssel och Leipzig. Hemkommen i början af 1870-talet blef han en mycket anlitad pianolärare i Stockholm. Emellertid drogs hans håg till scenen och efter förberedande

studier i scenisk framställning debuterade han på Kungl. Dramatiska Teatern den 19 nov. 1877 i Theodore de Banvilles enaktsskådespel »Gringoire», hvori han utförde titelrollen. Då denna debut ej föranledde engagement, fortsatte han sina dramatiska studier tills han hösten 1879 engagerades vid Svenska Teatern i Helsingfors, där han kvarstod till sommaren 1884. Därefter for han till Paris och studerade därvarande teatrar ända till följande vår. Hösten 1885 tog han anställning hos Albert Ranft, som då endast hade *ett* sällskap med hvilket han besökte de större landsortsstäderna. Var 1886—1887 engagerad hos Lorentz Lundgren vid Stora Teatern i Göteborg och sedermera vid William Engelbrechts, August Lindbergs, och Hjalmar Selanders sällskap, hos Albert Ranft vid Stora Teatern i Göteborg 1894—1895, vid Ranfts-Hjertstedt-turnéen 1895—1896 och vid Emil von der Ostens sällskap 1896—1897. Därmed avslutade han sin sceniska verksamhet och bosatte sig i Stockholm, där han under flera år gaf lektioner i franska språket och äfven ofta var anlitad som instruktör vid teaterföreställningar i privata kretsar, bl. a. i Alliance française. Han har äfven verkat som öfversättare af verspjäser af Victor Hugo och andra franska dramatiska författare. År 1911 utgaf han i en mindre numrerad upplaga »53 Tankeförsök och bilder i sonettform», vittnande om ej ringa herravälde öfver denna svåra art af poesi.

Anna Byström, sedan fru Sternvall, därefter fru Byström. *K. T:*ne 1 dec. 1877— 30 juni 1881. *K. Dr. T.* 1 sept. 1891—30 juni 1898. *Dr. T.* 1 juli 1898—30 juni 1900.

Född i Stockholm den 21 jan. 1854 (föräldrarna voro kaptenen vid Svea Artilleriregemente, sedermera inspektör vid Kungl. Musikaliska Akademiens läroverk, professor *Oscar Fredrik Bernadotte Byström* och *Augusta Bäckström*). Hon studerade först till sängerska under sin faders och Isidor Dannströms ledning, kom sedan till Petersburg och idkade där under ett och ett halft år sängstudier för fru Henriette Nissen-Saloman, men blef på grund af stämmans öfveranstängning tvungen att ändra planer: återvände till Stockholm och tog enskild undervisning för fröken Signe Hebbe och fru Bertha Tammelin samt debuterade på Kungl. Dramatiska Teatern den 22 maj

1877 som *Valborg* i Augusta Braunerhjelm's 3-aktskomedi »Hvem?»; den 5 okt. s. å. debuterade hon som *Agathe* i »Den hvita halsduken» och den 14 nov. som *Rosita* i »Rosa och Rosita», hvarefter hon erhöll fast anställning. Under 1880-talet var hon engagerad vid Stora Teatern i Göteborg under olika styresmän (med undantag af spelåret 1885—1886, då hon var fästad vid Sternvall-Skottes teaterföretag, som gaf föreställningar på Mindre Teatern i nämnda stad), och 1890—1891 vid Svenska Teatern i Stockholm, som detta spelår förhrydes af Victor Holmquist. Därefter kom hon åter till Kungl. Dramatiska Teatern från hösten 1891 till 1900, så ett par år hos Albert Ranft vid Svenska Teatern och sedermera ett par år, 1902—1904, vid Svenska Teatern i Helsingfors. Efter att hösten 1904 ha återkommit till Stockholm, där hon någon tid gaf lektioner i deklamation och instudering af roller, tog hon engagement vid Knut Lindroths resande sällskap spelåret 1909—1910. Hon afgick därefter från scenen och bosatte sig i Finland. Under sin första period vid de kungliga teatrarne gjorde hon sig mest bemärkt som *Prinsessan Isabella* i »Drottning Margaretas sagor», i hvilken roll äfven hennes vackra utseende gjorde sig gällande. Bland hennes många stora roller i Göteborg må nämnas *Elmire* i »Tartuffe», *Abigael* i »Ambrosius», *Fru de Thauzette* i »Denise», *Gina* i »Vildanden» och *Grefvinna Zicha* i »Dora». Under hennes senare år vid Kungl. Dramatiska Teatern spelade hon företrädesvis medelålders eller äldre världsdamer, bland hvilka kunna nämnas *Geheimerådinnan* i »Ambrosius» *Grefvinnan Skytt* i Henrik Christiernssons lustspel »Gurli» och *Fru von Lagerborg* i »Farbror Pål».

Gift i Göteborg den 10 febr. 1883 med skådespelaren *Oskar Sternvall*, men skild 1903, hvarefter hon kallade sig fru *Byström*.

Fanny Elvira Åberg. K. T. ne 1 nov. 1877—30 juni 1881.

Född i Norrköping den 19 nov. 1846 (dotter af förste stadsläkaren i Norrköping, med. doktor *Otto Wilhelm Åberg* och *Anna Regina Bernhardina Harling*). Debuterade på Kungl. Dramatiska Teatern den 2 maj 1877 som *Adrienne* i »En liten förmyndare», den 2 okt. s. å. som *Jolanta* i »Kung Renés dotter»

och den 7 nov. som *Markisinnan De Boismartel* i »Ferreol», hvarefter hon erhöll fast anställning vid den dramatiska scenen, räknadt från den 1 samma månad. Öfriga roller: titelrollen i Gondinets komedi »Christiane», *Bodil* i »Ambrosius», *Donna Rafaëla* i »Allt för fosterlandet», *Julia* i »Ett minnesblad» m. fl. Död i Stockholm den 5 febr. 1895. — Gift den 3 sept. 1888 med operasångaren *Anders Willman* i dennes andra gifte.

Franz Betz. *K. St. T. konsert* (jämte Lilli Lehmann) 3 maj 1878; *gästspel* 6–29 maj 1878, 10 ggr.

Född i Mainz den 19 mars 1835. Efter att ha uppträdt på åtskilliga mindre tyska operascener engagerades han vid kungliga operan i Berlin 1859 och tillhörde sedan denna teater till 1897. Franz Betz, som hade titeln kungl. preussisk kammar-sångare, var ansedd som en af Tysklands allra yppersta lyriska konstnärer. Väl förtrogen med såväl den tyska som den franska och italienska skolan, var han särskildt en högt skattad Wagner-sångare. Vid sitt gästspel i Stockholm, då han uppträdde i förening med den ej mindre berömda sängerskan Lilli Lehmann, utförde han följande partier: *Wilhelm Tell*, *Don Juan*, *Telramund* i »Lohengrin», *Valentin* i »Faust» och *Germont d. ä.* i »Den vilseförda». Han afled i Berlin den 11 aug. 1900. — Gift med operasångerskan *Johanna Düringer* (född 1837, död 1896).

Lilli Lehmann. *K. St. T. konsert* 3 maj 1878; *gästspel* 6–29 maj 1878, 11 ggr; ånyo 8 maj–9 juni 1879, 12 ggr.

Född i Würzburg i Baiern den 24 nov. 1848. Fadern var en berömd tenorsångare och modern den på sin tid ryktbara sängerskan och harpvirtuosen *Marie Lehmann*, tillika en mycket framstående sånglärarinna. Redan i den tidiga åldern af sex år började hon af modern erhålla den mest grundliga musikaliska undervisning. Nitton år gammal debuterade hon 1867 i Prag, var därefter engagerad i Danzig och Leipzig tills hon år 1870 fick anställning vid hofoperan i Berlin, där hon vann sådana sympatier att hon sex år senare erhöll lifstidsengagement.

Under de båda åren 1878 och 1879 uppträdde hon som gäst på operascenen i Stockholm. Hon sjöng där följande